

Gradoj

Dekstre aŭ maldekstre? Argentina antiklerikalismo fronte al la socia demando (1904-1910)

Dévrig Molles

UNIVERSITATO DE STRABURGO, FARE, CEMCA, CEHME

FRANCIO

devrigmolles@gmail.com evrigmolles@gmail.com

Resumo:

Dum la lastaj jardekoj, pluraj argentinaj historiistoj kaj sociologoj emfazis la bezonon analizi la konkretajn rilatojn inter religioj, kulturo, civila socio kaj politika socio.

Ĉi tiu teksto prezentas la partajn rezultojn de daŭranta esploro pri la rilatoj inter liberpensoj, antiklerikalismo, framasonismo kaj la laborista movado. Por fari tion, ĝi analizas la sekvajn de la Ruĝa Semajno de 1909-1910 sur la Argentina Ligo de Liberpensoj kaj la Argentinaj Framasonoj. Uzante neeldonitajn fontojn, ĝi provas rekonstrui ŝlosilan sed nekonatan epizodon.

Ŝlosilvortoj: antiklerikalismo, liberpensoj, framasonismo, laborista movado

Resumo:

En Argentino, dum la lastaj jardekoj, pluraj historiistoj kaj sociologoj emfazis la bezonon analizi la specifajn rilatojn inter religio, kulturo, civila socio kaj politika socio. Ĉi tiu artikolo prezentas la partajn rezultojn de daŭranta esploro pri la rilato inter liberpensoj, kontraŭklerikalismo, framasonismo kaj la laborista movado. Ĝi analizas la sekvajn de la 1909-

1910 Ruĝa Semajno pri la Argentina Ligo de Libera Pensoj kaj pri la argentinaj framasonaj organizaĵoj. De neeldonitaj fontoj, ĝi serĉas rekonstrui ŝlosilan sed nekonatan epizodon.

Ŝlosilvortoj: antiklerikalismo, liberpensoj, Framasonismo, laborista movado

Dum la lastaj jardekoj, en Argentino, konfirmante "la persiston de katolika kulturo kun forta publika ĉeesto kaj en partia vivo, kiu rekonstruas ligojn kun la Ŝtato, politika socio kaj civila socio" (Malli-maci, 2008a :8), historiistoj kaj sociologoj emfazis la bezonon analizi la konkretajn rilatojn inter religioj, kulturo, civila socio kaj politika socio, ĉu el internacia perspektivo (Frigerio, 1993; Bastian, 1995; Mallimaci, 2001, 2008b ; Cruz Esquivel, 2011), ĉu el ĝia de nacia perspektivo (Bianchi, 2004; Di Stefano kaj Zanatta, 2009; Cruz Esqui-vel, 2010).

Ene de tiu dinamiko, antiklerikalismo estis perceptita kiel "ideologio de sekularigado kiu ludis fundamentan rolon en la evoluo de politikaj kaj kulturaj procezoj" (Di Stefano, 2008:16) de la moderna okcidenta mondo. Inspiritaj de historiografa matrico aperinta en Francio dum la jaroj 1960-1970 (Lévi-vaque, 1975; Rémond, 1976, 1983), kelkaj sciencistoj traktis temojn ĝis nun malmulte studitajn en Argentino (Di Stefano, 2010, 2011; Bertoni, 2009; De Lucia9). , 2003). De ĝenerale nacia perspektivo, ili ekvidis la gravecon de la framasona afero, ankoraŭ malmulte konata en Latin-Ameriko kaj, precipe, en Argentino. Ĝi tiuj progresoj estas rimarkindaj sed, kiel ĉi tiuj aŭtoroj substrekas, ili ne elĉerpis empirian scion kaj teorian pripensadon.

Kiel kontribuo, ĉi tiu teksto traktas kelkajn empiriajn aspektojn de daŭranta esplorado. Li subtenas ke, en la pasinteco kiel en la nuntempo, la socia demando konsistigas nodan punkton en la analizo de la rilatoj inter civila socio, politika socio kaj religioj.

LA ARGENTINA LIGO DE LIBERA PENSO

En Argentino, la originoj de antiklerikalismo povas esti viditaj en malsamaj epizodoj de la 19-a jarcento. Post ekscediĝo inter la liberalaj elitoj kaj la Katolika Eklezio (1857-1875), laika Argentino atingis pinton (1880-1920), sekularigante grandan parton de la publika spaco kun la subteno de vigla antiklerikala opinio (Di Stefano, 2008).

Tamen, la unua specifa organizo aperis en 1904, kiel rezulto de latinamerika strategio desegnita de la Internacia Federacio de Libera Penso, en kunordigo kun la latin-eŭropaj, brazilaj kaj argentinaj framasonoj (Mollès, 2012a : 277-425). La Argentina Ligo de Libera Penso estis fondita en julio 1904, en la ĉefsidejo de la Supera Konsilio & Granda Oriento de la Argentina Respubliko (1242 Cangallo Street, Bonaero), unu el la ĉefaj naciaj framasonorganizoj de la tempo. Laŭ ĝia protokolo, pli ol mil homoj ĉeestis la eventon, prezidita de Juan Balestra, tiam grandmajstro kaj nacia deputito (Argentina Ligo de Libera Penso, 1910a : 78-79).

En 1909, la Ligo federaciis 76 komitatojn, 70 loĝiojn kaj 2 468 adeptojn. La epicentro estis Bonaero, havenurbo, atlantika ĉarniro. En la vasta provinco Bonaero, almenaŭ 29 urboj havis branĉon. La Ligo disbranĉiĝis ankaŭ en la provincoj de Córdoba, Entre Ríos, La Pampa, Mendoza, Santa Fe kaj Tucumán kaj – eble en pli malgranda mezuro – en Catamarca, Jujuy, La Rioja, Salta, San Juan, San Luis, Santiago del Estero kaj en la naciaj teritorioj de Misiones kaj Ĉako (Gicca, 1910:148, 173-

175, ktp.).

De Parizo ĝis Bruselo kaj Madrido, la Ligo estis aplaŭdita kiel "unu el la plej bone organizitaj"1 en la mondo. Lia agado estis intensa. Ĝis 1910, li organizis la XIII-an Internacian Kongreson de Liberpenco (1906) kaj tri naciajn kongresojn en Córdoba (1908) kaj Bonaero (1909 kaj 1910). La kongresoj de 1906, 1909 kaj 1910 okazis en la framasona templo ĉe strato Can-gallo 1242 (Gicca, 1910: 78-179).

Samtempe, kiel en Eŭropo, aperis la socia demando. Organizigi laborista movado, influita de revolucia sindikatismo, anarkiismo aŭ socialismo. Parto de la liberalaj elitoj ektimis. Ekde 1891, respondante al la voko de Papo Leono la 13-a, la Katolika Eklezio klopodis konkuri en tiu ĉi kampo, danke al la rondoj de katolikaj laboristoj.

Sur la internacia nivelo, la socia demando fariĝis objekto de strategia batalo inter liberpenco kaj la katolika eklezio. Kio estis la politiko de la argentina liberpenco? Kial, baldaŭ post la 1-a de majo 1909, Julieta Lanteri kaj Alicia Moreau – feminismaj intelektuloj – kaj Florencio J. Garrigós – framasono kaj maldekstra liberalulo – kunvokis eksterordinaran kunvenon de la centra komitato de la Ligo por "juĝi ĉu Ĉu Dr. La konduto de Juan Balestra rilate la eventojn de majo konformas al la principoj kaj idealoj de Libera Penso? (Gicca, 1910: 148)

Ĉi tiuj demandoj ŝajnas ne trovi respondojn en la disponebla literaturo. Neeldonitaj fontoj – plejparte konservitaj en argentinaj framasonaj arkivoj – permesas al ni rekonstrui epizodon plenan de signifoj kaj demandoj.

PUBLIKA KAJ POLITIKA KULTUROJ

Kio estis la celo de la Argentina Ligo de Liberpenco? Li devis kolekti la

[...] viroj de la plej kontraŭaj ideoj. Liberaluloj al rozakvo kaj fajroj; poeziaj deistoj kaj ateistoj; Kristanoj kaj eĉ spiritistoj; monarĥistoj kaj anarkiistoj; sindikatistoj kaj respublikanoj [...]
Liberpenco estas nek burĝa nek proleta [...] ĝi konas nek rasojn, nek popolojn, nek klasojn, nek gildojn [...] ĝi estas

metodo, ne doktrino [kiu] rekonas la verojn pruvitajn de la scienco. (Gicca, 1910: 5)

La celo estis ambicia. Kio estis via sukceso? Kiajn specifajn publikojn ĝi altiris? La fontoj montras – larĝe parolante – la ĉeeston de tri grupoj de politikaj kulturoj: la liberalaj elitoj, la kontraŭklerikalaj radikaluloj kaj la socialdemokratoj.

La liberalaj elitoj

Unua grupo, ligita al bone establitaj familioj, kunigis la liberalajn elitojn. Tiuj gvidantoj estis ofte aktivaj framasonoj. Kvar ekzemploj proksimigas nin al lia profilo.

Agustín Álvarez estis publike konata pro prezidado, kune kun ministro Joaquín V. González, la Nacia Universitato de La Plata (Caras y Caretas, 1909d). Naskita en 1857 en Mendoza, kreskigita de 1876 en 1909c

Military College of the Nation, veterano de la Konkero de la Sudo kaj la Okcidento, Generalbrigadisto de la Armeo, li ankaŭ estis membro de la Supera Milito kaj Navy Council. Advokato (1888) kaj ĵurnalistino, li estis nacia deputito por Mendoza (1892). Masonisto ekde 1904, li prezidis la Grandan Orienton de la Argentina Respubliko inter 1905 kaj 1906. Lia koncepto de historio estis progresema.² Lia antiklerikalismo estis virulenta. Por li, la sudamerika psikologio estis poluita de hispanida, netolerema kaj dogma klerikala heredaĵo. (Álvarez, 1910; Gicca, 1910: 55; Lappas, 1966: 98-9; Rottjer, 1973, ĉ.

XIII; Botana, 2000: 71).³

Miguel W. Alviña (1836-1911), unu el la proparolantoj de la Ligo, estis ankaŭ doktoro pri jurisprudenco. En Jujuy, li fondis liberalan gazeton (1874) kaj plenumis multoblajn publikajn funkciojn (policestro, urbestro, ktp.).

Provinca ministro, li estis forpelinta grupon de ultramontanaj religiuloj. Kiam li mortis, en 1911, li estis nacia deputito por Jujuy (Gicca, 1910:149; Lappas, 1966:103). Li ankaŭ vicprezidanto de la Gran Oriente Argentino de la Blua Rito, "Argentina rito, malgraŭ esti kreita de Francio kaj esti la Franca Rito" (Tribu-na Liberal, 1910b : 2).⁴

La kuracisto Eduardo Ladislao Holmberg (1852-1937) estis alia el la organikaj intelektuloj de la bonaera liberala elito. Fondinto de la Bonaera Zoologia Ĝardeno, profesoro ĉe la Escuela Normal Femenina n-ro 1, ĉe la Universitato de Bonaero kaj ĝenerala inspektisto de la Lernejoj, li popularigis la verkon de Charles Darwin. En 1880, li eniris la Instrubarakon, intencitan por prepari por lernejaikiĝo. En 1900, li aliĝis al la politika gvidado de la Supera Konsilio & Gran Oriente ĉe 1242 Cangallo Street, aparte zorgante pri ĝiaj internaciaj rilatoj. En 1909, li prezidis la Ligon (Gicca, 1910:57, 89; Lappas, 1966:232).

La liberalaj elitoj ankaŭ havis siajn gvidantojn. Juan Balestra (1861-1938) estis la "gvidanto de Santa Lucía [...] eks radikala, eks civitana, eks respublikana, eks aŭtonomiisto" (La Vanguardia, cit. en Tribuna Liberal, 1909f : 1-2). Naskita en la brutburĝaro de Goya (Corrientes), li studis en Bonaero kaj estis profesoro ĉe la Milita Kolegio (1880-1886), ministro en Corrientes, nacia deputito, ministro pri Justeco, Kultoj kaj Publika Instruado de prezidanto Carlos Pellegrini. (1891), guberniestro de la Nacia Teritorio de Misiones kaj denove nacia deputito (1896-1906). Li antaŭenigis "modernigon" bazitan sur koloniigo, urbigo kaj la kreado de lernejoj. En la aĝo de 26 jaroj li dediĉis sian unuan parlamentan intervenon al la leĝigo de eksedziĝo. Lia framasona agado komenciĝis en 1903. Inter 1904 kaj 1906 li estis vicprezidanto kaj prezidanto de la Gran Oriente ĉe 1242 Can-gallo Street (Gicca, 1910: 58, 149; Lappas, 1966: 113).

La antiklerikalaj radikaluloj

Dua grupo kunigis aktorojn el la naskiĝanta Radikala Civita Unio, kiel Francisco Antonio Barroetaveña (1856-1933), Emilio Gouchón (1860-1912) kaj Pablo Barrenechea (1871-1915). La tri venis de Entre Ríos, provinco peze irigaciita per franca enmigro. Origine de relative humilaj familioj, la tri studis en la tre laika lernejo de Concepción del Uruguay. Ĝuj tri estis veteranoj de la radikalaj revolucioj kaj estis parto de la kontraŭklerikala flugilo de la UCR. Ĝuj tri estis engaĝitaj al la modernigo de civila juro kaj, ekzemple, la eksedziĝa batalo. Ĝuj tri estis, finfine, gravaj framasonestroj.

La tri estis parto de la sama kultura generacio. La lernejo Concepción del Uruguay daŭre estis markita per la heredaĵo de Alexis Peyret, franca ekzilo, framasono, liberpensulo, socialisto kaj unua tradukisto en la Plata-Rivero de Pierre-Joseph Proudhon (Mollès, 2012b : 215-220). En ili, la influo de Leandro N. Alem (1842-1896) estis decida. Iama membro de la malnova Autonomist Party - kontraŭ-Mitrist koalicio kies ĉefa figuro estis Julio Argentino Roca - kaj kunfondinto de la Radikala Civita Unio, Alem aliĝis al la Constancia barako en 1871 kaj kunfondis la Instruiston en 1881, barako. destinita por prepari la lernejan batalon, en kiu li prezentis sian nevon Hipólito Yrigoyen; En 1882-1883, li estis la vicprezidanto de la Gran Oriente Argentino kune kun Domingo F. Sarmiento, kiun li sukcedis kiel grandmajstro de 1883 ĝis 1885 (Ingenieros, 1896; Lappas, 1966: 95, 356).

Ĉe la UCR, Pablo Barrenechea kuraĝigis radikaliĝintan fluron favoran al la kreado de granda Liberala Partio; Ĝenerala sekretario de la Granda Argentina Oriente (1898-1899), li estis grandmajstro en la aĝo de 31 jaroj, deplojante de 1902 ĝis 1905 intensan kampanjon favore inter aliaj temoj al la leĝigo.

tion de eksedziĝo (Barrenechea, 1905; Gicca, 1910: 62; Lappas, 1966: 116).

Emilio Gouchón estis framasono ekde 1897 kaj estis radikala deputito de 1898 ĝis 1912, la jaro de lia morto. Konsiderita kiel "gvidanto de liberalismo" (Gicca, 1910: 80, 209), li regis super la Supera Konsilio de 1901 ĝis 1912, kaj prezidis la Grandan Orienton de Cangallo Street de 1906 ĝis 1911 (Lappas, 1966: 218-9).

Proparolanto de la Argentina Ligo de Libera Penso en 1910 (Gicca, 1910: 173), Barroetaveña estis la

[...] spirita filo de Alem [...] juna kaj humila [...] blindigita de lia subita ascendo al la altaj pintoj de politiko [...] multvorta enkondukanto de Alem inter la junuloj [...]. (Ramos, 2006^a: 221, 214-8).

Influite de la ideologio de Progreso, li imagis Usonon kiel la kojnon de nova civilizacio, de "estonta homaro, kie rasoj, lingvoj, doktrinoj, religioj, kutimoj kaj institucioj de la aliaj partoj de la planedo kunfandiĝos." Lia liberalismo estis politika kaj kultura, sed ankaŭ ekonomia.

En la kultura sfero, li volis la "sekularigon de ĉ iuj institucioj", "sciencia, laika kaj deviga publika instruado por ĉ iuj", la bazon de "utilaj industrioj" (Barroetaveña, 1910b). Ekonomie, Barroetaveña kontraŭstaris – kiel multaj radikaloj en tiu ĉ i epoko – al la doganprotektismo postulita de iuj membroj de la Nacia Aŭtonoma Partio, kiuj – ankaŭ ofte framasonoj – volis favori "pli grandan diversigon de la produktiva strukturo [...] la fabrikindustrion kaj transformaj agadoj" (Hora, 2006: 1). Barroetaveña estis trapasinta la Instruejon. En 1902, framasonaj retoj plifortigis sian kontraŭklerikan propagandon (Barroetaveña, 1902). Por li, framasonismo – naskita en la 18-a jarcento – estis esenca liberala forto, kvankam ĝi devis esti elpurigita de oportunistoj (Barroetaveña, 1910a).

La socialdemokratoj

Alia grupo estis parto de la framason-liberpensa sfero. Ofte ligita al la novaj mezaj kaj laboristaj klasoj kiuj eliris el amasa enmigrado, ĝiaj membroj estis nutritaj de liberalismo, anarkiismo, socialismo kaj feminismo: ili estis la socialdemokratoj.

Florencio J. Garrigós (1862-1931) – filo de bonŝanca advokato, framasono kaj alta nacia oficisto – frekventis la Militan Kolegion kaj partoprenis la Konkeron de la Okcidento kaj la Sudo. Masonisto ekde 1885 kaj doktoro pri juro en 1890, li lanĉ is sin kun sia patro en furiozan liberalan militecon, suferante "pro klerikala premo [...] sennombraj okazaĵoj kaj arestoj" (Lappas, 1966: 208). Vane li provis uzi ĉ i tiujn retojn por unuigi

granda liberala partio. Kio estis via programo? "En kosmopolita urbo", nur la laika Ŝtato povis garantii egalecon en diverseco; tial, la "disigo de Eklezio kaj Ŝtato" estis postulata; Inter la sekundaraj mezuroj estis la "Absoluta Divorca Juro", la "forigo de la mortopuno" kaj la "elpelo de religiaj parokanaroj ne rajtigataj de la Konstitucio" (Liberala Partio, 1906). Krom ĉi tiu politika kaj kultura liberalismo, kio estis via ekonomia programo? Eble ĝi ne estis klare difinita; Ĝukaze ĝia programo havis "multajn kontaktopunktojn kun la programo de la Socialista Partio" (Gicca, 1910: 240), kiu – en la versio de Juan B. Justo (1865-1928), fondita sur kaj Marx kaj la pozitivisma sociologio kaj ligita "al la moderaj fluoj de la Dua Internacio" (Löwy, 2003: 69) – defendis la liberecon de internacia komerco kaj la forigon de doganprotektaj.

La afinecoj inter la Socialista Partio (PS) kaj liberpenso estis evidentaj. Fondita en 1896, ĝia programo pripensis la apartigon de Eklezio kaj Ŝtato kaj ĝiaj statutoj malpermesis membrojn kontrakti religian geedziĝon (García Sebastiani, 2005: 25). Kio estis via loko en la Ligo? La dokumentaro mencias plurajn el ĝiaj gvidantoj, kiel la argentinano Nicolás Repetto (1871-1965), veterano de la Civita Unio proksima al Alem (1892), kuracisto-kirurgo trejnita sub la kuratoreco de la socialisto Juan B. Justo kaj membro de la PS de 1900 (Gicca, 1910: 75; Tarcus, 2007: 565-8).

Emilio del Valle Iberlucea - la estonta unua socialisma senatano de Ameriko de 1913 (Tarcus, 2007: 175-7) - estis la filo de hispana respublikana ekzilo; advokato, marksisto, sekretario de Joaquín V. González kaj fondinto en 1909 de la Internacia Socialisma Revuo, li partoprenis en la liberpensaj kongresoj kaj kunlaboris kun la paraframasona gazeto Tribuna Liberal (Tribuna Liberal, 1910c).

Oni devas reliefigi tri socialismajn gvidantojn: Manuel B. Ugarte (1875-1951), Alfredo L. Palacios (1880-1965), Enrique Dickmann (1874-1955). Dickmann alvenis el Rigo (Latvio) en 1891 kun sia familio. Chacarero en Entre Ríos, proponita al Bonaero en 1895, li studis ĉe la Nacia Kolegio kaj ĉe la Fakultato de Medicino (1898). Socialisma aktivulo (1895), li navigis inter popolaj bibliotekoj, laboristaj kooperativoj, komitatoj, kunvenoj kaj kelkcarceroj. Membro de la Centra Komitato de la PS de 1898, li direktis la gazeton La Vanguardia kaj kunfondis la Hogar Obrero (1907). Ĉi tiu "rusa-finna judo" (Rottjer, 1973, ĉe ap. VII) estis la "unua judo, kiu atingis la argentinan leĝdonadon" (Tarcus, 2007: 188).

Kun malofta escepto (Fernández Cabrelli, 1988), la framason-liberpensaj aliĝoj de Manuel B. Ugarte estas kutime ignoritaj, eĉ en liaj plej konsekvencaj biografioj. Tamen, ĉu ĝi ne reprezentis la Grandan Argentinan Orienton (Cangallo 1.242) antaŭ la XI kaj XII internaciaj liberpensantaj kongresoj en Romo (1904) kaj Parizo (1905) (Mollès, 2012a : 317-332)? Ili ne instruas

En kelkaj el liaj fotoj, la graveco kiun liberpenso havis por li (Galasso, 2012:61)? Ĉu lia Estonteco de Latin-Ameriko (1910) ne montras zorgon pri la religia demando? Inspirite de Robespierre kaj Tolstoj, li denuncis la koluzion inter la Romkatolika Eklezio, "oligarkioj", "aristokracioj" kaj "kontraŭrevolucio". Decidite, li rekomendis "apartigi la Eklezion de la Ŝtato." Li vidis en deismo la "idealan subtenpunkton de la latinamerika popolo" (Ugarte, 2010:187). Naskita en la bonaera burĝaro, ĉeestanta kun siaj gepatroj ĉe la Pariza Internacia Ekspozicio (1889), li vojaĝis – inter la aĝoj de 20 kaj 30 jaroj – de Argentino al Francio, Hispanio, Alĝerio kaj Usono.

Tiu ĉi sperto igis lin "antaŭulo de latinamerika kontraŭimperiismo" (Tarcus, 2007:666-71). Aligita al la PS en 1903, li estis delegito de la Socialisma Internacio por la Amsterdama Kongreso (1904) kie li distingiĝis – kune kun la franco Jean Jaurés – pro siaj kontraŭkoloniaj pozicioj kaj tiuj favoraj al la nacia aŭtonomio de la socialisto. partioj6 . Ĉi tiu saman jaron li ĉeestis, reprezentante Argentinan Framasonismon, la liberpensan kongreson en Romo. En 1905, en la liberpensula kongreso en Parizo, li lanĉis kontraŭklerikan, laikan kaj socialisman paroladon "en la nomo de la tuta Latin-Ameriko"; La asembleo salutis lin kantante La Internacional (Ugarte, 1906: 92-3)7 . Li estis mergita en tri proksime ligitaj internacioj: Framasonismo, Liberpenso kaj Socialismo.

Membro, laŭ fontoj, de la centra komitato de la Ligo plej malfrue en 19068

, Alfredo L. Palacios estis alia antaŭulo de latinamerika socialismo, sen foriri de religia konscio en kiu lia patrino – kristano – iniciatis lin (Tarcus, 2007:484-91). Ligita al la Rondo de Katolikaj Laboristoj, li alproksimiĝis al socialismo en 1894, influita de Adrián Patroni, urugvajano, laboristo, memlernita ĵurnalistino, sindikatisto, fondinto de loka socialismo kaj verkinto de la unua studo pri Laboristoj en Argentino (Tarcus, 2007:492-5). Patroni kaj Palacios aliĝis al framasonismo en 1900 kaj 1901 (Lappas, 1966: 301, 305). La saman jaron, Palacios aliĝis al la Teozofia Societo kaj promociis la Cirklojn de Liberalaj Laboristoj por kontraŭbatali la katolikajn cirklojn. Aŭtoro de Jesus Precursor of Socialism (1903), la 1-an de majo 1904 li iĝis la unua socialisma deputito en Ameriko, rifuzante – en la nomo de absoluta libereco de konscio – ĵuri "per Dio kaj la Sanktaj Evangelioj" (troniĝis la praktikon de la civila ĵuro).

Elektite de la enmigrinta kaj laborista kvartalo de La Boca del Riachuelo, li laboris por laborleĝaro, laborista solidareco, la socia ekonomio, la legalizo de eksedziĝo, la lerneja afero, ina egaleco, la batalo kontraŭ alkoholismo, higieno publiko ktp. Fonda membro de la Justeco-Logia n-ro 171 en 1902, li prezidis ĝin en 1903-1904 por ekzemple antaŭenigi rondojn de liberalaj laboristoj (Palacios y Logia Justicia n-ro 171, 1906).

Ni menciis du hispanajn ekzilitojn, proksime ligitajn al liberpenso kaj framasonismo: Indalecio Cuadrado Rodríguez – tipograflaboristo

kaj anarki-sindikatista kun vasta sperto de Valencio ĝis Bonaero – kaj Carlos Malagarriga y Munné (1858-1936) – grava gvidanto en la Argentina Socialista Partio (Lappas, 1966:270; Tarcus, 2007: 156). Gvidantoj de la Hispana Respublikana Centro de Bonaero, profitis la Internacian Kongreson de Liberpenso de 1906 por kolekti kongreson de hispanaj respublikanoj loĝantaj en Ameriko kaj fondis la Hispanan Respublikanan Federacion de Ameriko (Mollès, 2012a : 345-361 kaj ĉ . III.).

Ni memoru finfine grupon de virinoj, enkondukantoj de batalema feminismo en la Suda Konuso de Ameriko (Mollès, 2012a : 377-90, 2012c : 90-112): la hispana anarkisocialisma kaj framasono Belén Sárraga de Ferrero, la kuracisto Julieta Lanteri, la instruistoj María Abella Ramírez kaj Alicia Moreau, ambaŭ proksimaj al "la plej evoluinta branĉo de framasonismo" (Cit. en Luna, 1999: 26).

La baptopatroj

Tiuj aktivuloj de diversaj koloroj, originoj kaj grandecoj havis siajn baptopatrojn inter la regantaj elitoj, al kiuj ili estis unuigitaj per amaso da personaj, politikaj, ideologiaj kaj, ofte, framasonaj kravatoj. Ses ekzemploj montras ĝin.

En 1898, la deputito Gouchón estis la sukcesa iniciatinto de monumento dediĉita al Giuseppe Garibaldi, karbonario, framasono dediĉita al la milita lukto kontraŭ la tempa potenco de Vatikano⁹. Starigita en la Bonaera kvartalo de Palermo, la monumento instigis malĝentilan kulturalan batalon inter katolikoj kaj liberaluloj. Argentina framasonismo entreprene apogis la konstruon de la monumento. Ĉe la inaŭguro, Rundecindo Roca - grandmajstro inter 1896 kaj 1899 - akiris la ĉeeston de sia frato, prezidanto Roca (Ingenieros, 1898; Lappas, 1966:334).

Agustín Álvarez kaj Enrique del Valle Iberlucea konservis proksiman ligon kun Joaquín V. González. Ĉi tiu - ŝtata intelektulo enkondukita al framasonismo fare de Domingo F. Sarmiento (González y Sarmiento, 1882) - naciigis la Universitaton de La Plata en 1905, rekrutante ĝiajn profesorojn inter "la plej klaraj raciismaj figuroj en la lando" (Gicca, 1910: 205). Laŭ liaj katolikaj kritikantoj, li turnis la Universitaton en "vera kontraŭreligia loĝio, renkontiĝo de liberaluloj, framasonoj kaj socialistoj" (Rottjer, 1973: 356).

Iniciatita en framasonismo en 1901 kaj elektita deputito en 1904, ĉu Alfredo L. Palacios grandparte ŝuldis sian unuan elekton al la transversa subteno, kiun, laŭ neeldonitaj fontoj, framasona subtena komitato donis al li? La temo restas profundigota (Mollès, 2012a , c. 3 kaj pp. 1213-1220; Palacios kaj Justo, 1903; Palacios kaj Ingenieros, 1904).

En 1906, la hazarda prezidanto José Figueroa Alcorta – ankaŭ Skota Rita Framasono (Lappas, 1966:193) – oficiale akceptis la eŭropajn delegitojn alvenantajn en Bonaero por la Internacia Kongreso de Liberpensoj (Dominicales, 1906d : 1).

Ne ludante aktivan rolon en la Ligo, Federico Pinedo – heredonto de patricia, militista, politika kaj framasona dinastio¹⁰ – pruntedonis sian nomon en 1904 por patroni la internacian kongreson en Romo (Las Dominicales, 1904: 1).

Naskita en Mendoza en 1854, advokato de "humilaj originoj", Benito Villanueva estis transformita "per siaj sociaj kapabloj en financon magnaton, tre sperta altpolitika intrigante" (Ramos, 2006b : 87). Kune kun Marcelino Ugarte en la provinco Bonaero, li reprezentis en la Ĉefurbo "la plej svatajn kaj oligarkiajn sektorojn" de la Nacia Aŭtonoma Partio (Ramos, 2006b : 57). Centra politika aktoro de 1890, prezidanto de la Deputitinstituto (1901), li estis provizora prezidanto de la Senato (1906-1907) kaj provizora prezidanto de la Respubliko (1907).¹¹ Framasono ekde 1899 (Ugarte, filo de framasono, lo estis ekde 1882), Villanueva subtenis Balestra kiu, ĉirkaŭ 1909, volis "akiri la vic-prezidantecon de la Respubliko [kaj esti] inkluzivita en unu el la kandidatformuloj por la estonta prezidanteco" (Tribuna Liberal, 1909f : 1 -2).). Por tio, "la HH.. Benito Villanueva, E. Gouchón, Juan Balestra" malŝparis "centmilojn da pesoj por aĉeti voĉojn". (Liberal Tribune, 1910a : 2)

AL LA PENSO LAIKA, DEMOKRATIKA KAJ SOCIA?

Framasonismo kaj liberpensoj funkciis kiel platformo por konverĝo inter malsamaj sociaj kaj kulturaj grupoj sed unuigitaj per la ideologio de progreso.

Tamen, unu elemento sugestas, ke ĉi tiu alianco havis siajn limojn: kial alie la Argentina Ligo de Libera Pensoj havu "minimuman programon" kaj "maksimuman programon" (Gicca, 1910: 139-140, 265-6)?

Minimuma programo

Inter 1904 kaj 1908, argentinaj liberpensuloj evoluigis esence laikan, antiklerikalan kaj scian minimuman programon, kvankam kompletigite per kelkaj humanitaraj kaj civitaj konsideroj (Mollès, 2012a : 371-7).

Katolikismo estis perceptita, laŭ la koncepto de Agustín Álvarez, kiel "la ĉefa kaŭzo de malfruo en Latin-Ameriko" (Gicca, 1910: 98). Kontraŭe, ili altigis sciencon kaj la sekularigon de la ŝtato. Ili serĉis sekularan moralon kapablan penetri la familian sferon. Iuj rekomendis parlamentan lukton. Ili diskutis la teorion de evolado, ekscediĝo aŭ kremacio

(ĉio ĉi batalita de la Eklezio), la subpremado de armeaj kapelejoj, publika edukado, balota travidebleco, la reformo de la nacia Konstitucio, la argentina punkodo kaj la prizonsistemo "en pli humanitara signifo" (Gicca, 1910: 266-). 8).

Maksimuma programo

Komence limigitaj ene de tiu ĉi perimetro, la debatoj ofertis al la socialdemokratoj fekundan grundon por alternativaj proponoj. Anarkiistoj, socialistoj kaj feministoj akiris kreskantan forton post la internacia kongreso de 1906. Sub ilia influo, temoj ligitaj al pacismo, kontraŭmilitarismo, feminismo, la socia demando kaj – laŭ marĝena maniero – la indiĝenaj popoloj (Mollès, 2012a : 378-). 396). De tie ekestis la "maksimuma programo" adoptita en 1908. Inter ĝiaj ĉefaj punktoj estis la "disigo de la Eklezio disde la Ŝtato", "laika edukado", la "sekularigo de ĉiuj bonfaraj institucioj", la "forbruligo de la kadavroj", la „absoluta eksedziĝo“, la „politika rajto je virinoj“, la „forigo de la mortopuno“, „leĝo pri internacia arbitracio“, la „subpremado de la konstanta armeo“ kaj la „armitaj homoj kiel en Svislando“.14

En 1906, ekzemple, la mocio Palacios-Dickmann estis adoptita pri la reformo de la impostsistemo kaj la kreado de la "proportia kaj progresema imposto sur la enspezo [kiel] la bazo de la publika buĝeto."15 "La stato de la laboristo. klasoj"16 en la najbara Respubliko Urugvajo laŭ la raporto prezentita de la franc-urugvaja anarkiisto Durand Savoyard.

La hispanoj Indalecio Cuadrado kaj Belén Sárraga akiris mociojn de solidareco kun la rusa, hispana kaj argentina proletaro17 kaj precipe kun "la laborista kongreso, kiu okazis en la urbo Rozario".18 En 1908 okazis en Kordovo la Nacia Kongreso de Liberpensoj. koncentrita sur la socia afero kaj solidareco kun la "internacia proletaro".19

Antonio Plá – hispano, masonisto de la Laborista Loĝio20 kaj delegito de Rosario – asertis, ke la liberpensaj komitatoj devas peri "en la konfliktoj inter kapitalo kaj laboro".21 El Tucumán – kie metiistoj kaj laboristaj elitoj estis organizitaj22 – alvokis José M. Olazolo. la kreado de "liberalaj laboristaj centroj" kaj deklaris "ke Tucumana framasonismo ĉiam helpis al la proletaro."23 La Kordoba kongreso finfine deklaris:

[...] apogi la aspirojn de la argentina proletaro, kiuj estas la aspiroj de la universala proletaro [...] dezirante la partoprenon de la proletaro, kredante necesa fari la kampanjon por la apartigo de la eklezio de la Ŝtato, kaj deklaras siavice proponi sian solidarecon al la proletaro por la konkero de ĝiaj ekonomiaj kaj politikaj rajtoj.24

Subprema kunteksto

En tiuj debatoj, la subprema politiko kaj la esceptaj leĝoj realigitaj ekde 1902 konsistigis nodan punkton. Amasa enmigrado modifis la socian strukturon de la lando. De 1890-1900, novaj urbaj klasoj - mezaj kaj laborantaj - eksplodis en publikan spacon. Politikaj kaj sindikataj konfliktoj multiĝis. La laboristaj klasoj organiziĝis rapide, influitaj de anarkiismo, socialismo kaj franca, itala kaj hispana revolucia sindikatismo. La unuaj bojkotoj kaj la unuaj ĝeneralaj strikoj estis provitaj (Marotta, 1975: 22-32, 92-139). Timigitaj, argentinaj elitoj komencis kovi konservativan reagon.

Adoptita en 1902 laŭ peto de la Argentina Industria Unio kaj en la nomo de "nacia sekureco"²⁵, la Loĝeja Leĝo permesis la administran elpelon de eksterlandanoj juĝitaj nedezirindaj de la Ministerio de la Interno. En 1904, inter du sangaj Majaj Tagoj²⁶, la prezidanto Julio Argentino Roca denunciis antaŭ la Leĝdona Asembleo la minacon ke, al "kapitalo kaj industrio [...] la trafiko de komerco kaj [...] publika ordo," Ili reprezentis "la movadojn de la laboristaj klasoj [...] iliaj sindikataj organizoj kaj la solidareco de siaj agadcentroj." (citita en Lobato, 2000: 467)

Kulturaj luktoj

Kiel poziciigis la argentina framason-liberpensa sfero? La nov-framasona Liberala Partio protestis en 1906 kontraŭ la malpermeso de la uzo de la ruĝa flago - "grandioza esprimo de socia elaĉeto" - aprobita fare de aliaj framasonoj dum "kandeloj kaj standardoj de religiaj procesioj" cirkulis libere (Liberala Partio, 1906, Liberala Partio). Tribuno, 1911).

Siaflanke, la Justicia barako - prezidita de Palacios - postulis de sia Granda Oriento (Cangallo 1.242) mezurojn kontraŭ la "liverado [de] sekundara edukado al la pastraro", juĝita obskurantisma kaj funkcia al la interesoj de "la riĉaj klasoj". (Palacoj kaj Loĝejoj de Justeco n-ro 171, 1906).

En 1906, la internacia kongreso de Bonaero deklaris, kiel la unua punkto de sia ampleksa manifesto "ke la leĝoj de elpelo de eksterlandanoj estas atakoj kontraŭ la principoj de homa solidareco kaj [...] la rajtoj [...] de homo." Li protestis "precipe kontraŭ la Loĝejo-Leĝo" (Las Dominicales, 1906b : 1).²⁷

En 1908-1909, en sia maksimuma programo, la Argentina Ligo de Libera Penso subtenis la "forigon de la Leĝo de Loĝejoj" kaj la "naturigon de eksterlandanoj per simpla restado de du jaroj" (Liga, 1910b : 268), rei-postulado supozis. de certaj loĝoj (Liberal Tribune, 1909g : 2). El Rosario,

Labor28 avertis, ke la Loĝejo-Leĝo estos aplikita unue "kontraŭ la anarkiistoj" kaj poste "al la socialistoj [...] la framasonoj kaj la liberpensuloj, la tagon kiam ili ekkaptos la potencon [...] la reacia kaj ultramonta partio" :

[...] La A.: kaj R.: Labour Lodge, de kiu naciaj kaj eksterlandanoj apartenantaj al ĉiuj sociaj klasoj estas parto, en plenumado de sankta devo de la homaro, solene protestas kontraŭ la Leĝo de Loĝejo antaŭ la framasona mondo kaj antaŭ la potencoj de la Nacio. (Liberal Tribune, 1909I : 4)

Ĉu ĉi tiuj sekularaj, demokratiaj kaj sociaj rezolucioj estis frukto de amikaj konversacioj aŭ severaj kulturaj luktoj? Ĉu la enkonduko de feminismo en la lando kaj la regiono – efektivigita per tiuj ĉi framason-liberpensaj retoj – kaj la unuaj debatoj pri indiĝenaj popoloj levis internan rasisman seksisman reziston? (Mollès, 2012c : 101-4). Ĉu la socia afero povus vekti malpli da rezisto? Kial, en sia alvoko al unueco inter liberpensoj kaj la laborista movado, la kongreso de 1908 devus precizigi, ke tiu solidareco estis komprenata "en la limoj de respekto kaj ordo"? 29 Kial vi menciis la principon de "libereco en ordo" en via deklaro? 30

En 1906, la mocio Palacios-Dickmann pri la reformo de la impostosistemo estis adoptita je la prezo de perforta polemiko kun Juan Balestra³¹ .

Ĉar? Inspirita de la ekonomia liberalismo de la usonano Henry George (1839-1897), Balestra reprezentis liberalan burĝaron ekonomie kaj – certagrade – kulture, sed konservativan socie.

Fondinto de la Argentina Asocio de Kokaj ojoj kaj Parencaj Bredistoj (Lappas, 1966: 113), li revis pri la laŭgrada forigo de granda agrara proprieto (favore al mezgrandaj posedantoj), kun minimuma ŝtato, kun la tuta liberaligo de la internacia komerco. kaj kun la forigo de ŝtatkontrolo super transportado, bankado kaj strategiaj resursoj. La Georgist-liberaloj estis malfavoraj al socialismo kaj sindikatismo. Ili havigis al la urbaj mezaj klasoj kaj al la kampara etburĝaro efemeran politikan artikulacion, en kiu Balestra havis gravan rolon (De Lucía, 2004: 81-4). Profunde, la liberpensoj de Balestra estis malproksima de esti demokrata, socia kaj humanisma.

Li estis Nietzschean kaj Spenceriano, trapanetrita de elitismo, la kulto de forto, kaj maĉismo. Pli ol antiklerikala, ĉu li ne estis kontraŭkristana? Ĉu ĝi ne reflektis la influon de la germana liberpensoj, kiel analizis la franca katolika René Johannet? (Johannet, 1915: 38-45; Mollès, 2012a : 673-7).

En 1906 la mocio kontraŭ la Loĝejo-Leĝo ne estis unuanime adoptita: kial? Granda parto de la liberalaj elitaj deziris tiun ĉi krizan leĝon. La ligoj inter certaj elitaj loĝoj kaj la Argentina Industria Unio ŝajnas verŝajnaj, kvankam ili devas esti empirie kontrolitaj. Ĝukaze, senatano Miguel Cané (1891-1905) – iniciatinto de la

Ley - estis framasonisto ekde 1872 kaj veterano de liberalaj kaj kontraŭklerikalaj luktoj (Lappas, 1966:143). Tiu ĉi kunteksto klarigas kial, en 1908, profesoro Holmberg kaj Francisco Gicca postulis - vane - la nuligo de la decidpropono de 1906.³² Tio klarigas kial du gravaj framasonaj kaj politikaj agantoj - Nicasio Salas Oroño kaj Emilio Civit, respektive denaskaj de Santa Fe kaj Mendoza. - brue disiĝis, esprimante sian malkonsenton en la gazetaro.³³

DEKSTRE AŬ MALdekstre? LA IMPLODO DE ARGENTINA LIBERA PENSO (1909-1910)

La jaroj 1909-1910 estis turnopunkto por liberpensoj kaj framasonismo en Argentino. La 1-a de majo 1909 markis "neforgeseblan mejloŝtonon en la historio [...] de la argentina proletaro" (Abad de Santillán, 1971: 176).

La subpremo deplojita de kolonelo Ramón L. Falcón kontraŭ paca anarkiisma manifestacio lasis ok mortintojn kaj 105 vunditojn.³⁴

Cetere, semajno da ĝenerala striko montris "la proletaro en la pleneco de sia forto" (Marotta, 1975: 384). "Por la unua fojo," la registaro "en la persono de la provizora prezidanto de la Senato (kaj, fakte, vicprezidanto de la Nacio) Benito Villanueva, devis intertrakti rekte kun la gvidado de la laboristaj organizoj [...] la rezolucio de la striko" (Iñi-go Carrera, 2011: 47). Simón Radowitzky - juna ukraina laboristo fariĝinta anarkiisma venĝanto - mortigis kolonelon Falcón (Tarcus, 2007: 545).

Sed ĉu la «forta subpremo post la morto de kolonelo Falcón» ne «malmuntis la laboristajn organizaĵojn» (Iscaro, 1973: 151)? Ĉu ĝi ne estis la deirpunkto de "perfortaj kolektivaj subpremoj, arestoj, atakoj kaj fermo de sindikataj ejoj kaj laboristaj eldonaĵoj ĉi aspecaj" (Marotta, 1975: 413)?

En 1909-1910, surstratis "la blankaj bandoj de indigna patriotismo", komenciĝantaj falangoj de "oligarkia naciismo" formita de la infanoj de la "oligarkia socio [kiu] en perfekta paco formanĝis la fruktojn de la pampo" por "defendi". la patrujo de tiuj entrudiĝintoj, kiuj makulis la mirindan feston" (Ramos, 2006b : 114-8). La unuaj miliciaj milicoj estis organizitaj kiuj multiĝis post 1919:

[...] la oligarkio organizis miliciajn taĉmentojn de junaj toksomaniuloj, apelaciantoj al ilia "patriotismo" por kontraŭbatali [...] "fremdajn" ideojn [...] Armitaj bandoj travojaĝis la urbon [...] kun la Sub la protekto de la polico. kaj [...] tuta senpuneco, la aristokratoj komencis la blankan teruron en Argentino. (Iscaro, 1973: 152)

Belén Sárraga – feminisma, libervolisma kaj hispana masonisto, ĉeestanta en Bonaero en 1910 – lasis elokventan ateston pri tiuj punaj ekspedicioj.³⁵ La subprema eskalado daŭris, inter la Leĝo de Socia Defendo kaj la Sieĝoŝtato (Oddone, 1949: 231). - 5).

Kiel reagis framasonaj kaj liberpensaj rondoj? La ĉeesto de framasonoj kaj liberpensuloj en la du manifestacioj de la 1-a de majo 1909 estas pruvita. Interalie, la semajna gazeto *Caras y Caretas* dokumentas la eminentecon de Alfredo L. Palacios kaj Enrique Dickmann en la socialisma akto.³⁶ Sialflanke *Tribuna Liberal* – paraframasona gazeto financita de Florencio J. Garrigós – dokumentas la ĉeeston de José María. Pérez – ĝia redakcia direktoro – ĉe la anarkiisma manifestacio³⁷, dum kiu membro de la italo-argentina loĝio estis vundita de “kuglo en la ventro”.³⁸ Denuncante la kunkulpecon de La Nación kaj La Prensa – “tiu prostituitino de Avenida de Mayo vendis, kiel ĉi iam, al la reganta partio”³⁹ – *Tribuna Liberal* ne hezitis “pravigi”⁴⁰ la postan atakon kontraŭ kolonelo Falcón.

Male, la fontoj montras la ĉeeston de pluraj framasonoj kaj liberpensuloj en la civila socio kiuj subtenis kolonelon Falcón kaj la subpremon. Balestra havis ŝlosilan rolon “en la manifestacio, kiu estis preparita por la ĉeefurba poliestro – kolonelo Falcón – por aplaŭdi la eventojn, ke la urbo Bonaero estis teatro la 1-an de majo.”⁴¹ La ĵurnalo *La Van-guard* confirmis ĝin.⁴² Samtempe, laŭ *Tribuna Liberal*, el certaj framasonaj keloj levigis obtuza ksenofoba famo, kiu rememoris la kosmopolitan karakteron de la framasonismo.⁴³

Por venĝi la morton de kolonelo Falcón, inter novembro 1909 kaj februaro 1910, iama grandmajstro Balestra sciis alianciĝi kun Emilio Lamarque, prezidanto de la Rondo de Katolikaj Laboristoj. Kune, ili formis “grupon da brutuloj” kiuj, ŝirmitaj de iuj elementoj de la policaj fortoj, komencis ĉi tiel “ĉi iun anarkiiston aŭ socialiston kiun ili trovis.”⁴⁴ Inter la kapitanoj de la puna ekspedicio estis barono De Marchi, bofamiliano kaj politika proparolanto de eksprezidanto Roca-, deputitoj Carlos Carles kaj Pedro Luro. Kiel Balestra, Pedro Luro (1853-1927) - edziĝinta al nevino de Roca (Iñigo Carrera, 2010: 4) - estis framasono, “homo de iniciato kaj agado” iniciatinto de “financaj kaj koloniaj kompanioj” en Mar del Plata. kaj en La Pampa (Lappas, 1966: 265). Nacia deputito inter 1898 kaj 1912, kunfondinto de la elitista Ĵokeklubo de Bonaero, li aliĝis al la Paz-loĝejo n°188 en decembro 1904. En 1919, lia frato fondis la Argentinan Patriotan Ligon, dekstren civil-armean. organizo kiu varbis en la riĉaj klasoj, antaŭfigurante certgrade la naci-katolikajn kaj faŝismajn organizaĵojn de la Intermilitoj (McGee Deutsch, 1986: 36-7). Ĉu De Marchi, Carlos Carles kaj Julio Argentino Roca (filo) estis ankaŭ framasonoj? Nuntempe, nenio konfirmas tion, kvankam estas indikoj de sociaj aŭ familiaj ligoj.⁴⁵ Julio A. Roca (filo) estis la nevo de la iama grandmajstro.

Rundecindo Roko; Li aliĝis nur al du loĝioj de Kordovo –Voltaire kaj poste Pie-dad & Unión-post 1915, dum politika kariero kiu atingis, interalie, la senaton (1916-1922), la guberniestron de Kordovo (1922-1926) kaj la vicon. -prezidanteco de la Nacio inter 1932 kaj 1938 (Lappas, 1966: 334-5).

En ĉi tiu kunteksto, kian unuecon povus subteni la dekstraj kaj maldekstraj flugiloj de libera penso kaj framasonismo? La 3-an de junio 1909, Florencio J. Garrigós kunvokis la centran komitaton de la Ligo por "juĝi ĉu la konduto de D-ro Juan Balestra rilate la eventojn de Mayo konformas al la idealoj kaj principoj de la liberpenso."⁴⁶ Dum la kunveno, en kiu; Balestra ne partoprenis,

[...] Sinjorino Alicia Moreau [...] konservis la bezonon de la elpelo de Dr. Balestra, deklarante ke la elekto devis esti inter ŝi aŭ tiu. La plimulto decidis apartigi D-ron Juan Balestra.⁴⁷

Balestra defendis sin per letero plena de kontraŭsindikata kaj kontraŭpopola elitismo.⁴⁸ La Nación diskrete defendis lin.⁴⁹ Holmberg manovris por savi lin. Garrigós kaj Maglione⁵⁰, Moreau kaj Lanteri ekŝiĝis.

La Nacia Kongreso de la Argentina Ligo de Libera Penso – okazinta en julio 1909 ĉe la strato Cangallo 1242 – estis trairita de la demando.⁵¹ Fronte al la "stuporo" de Honorio Pineau Aparicio – anarkiisto kaj delegito de Pergamino – Holmberg Li konfirmis, ke li estas "subtenanto de la Loĝeja Leĝo [kaj ke] anstataŭ forpeli aŭ cenzuri Balestran, oni devas aplaŭdi kaj gratuli lin."⁵² Okazita "sen drinkejo kaj malantaŭ fermitaj pordoj",⁵³ ĉi tiu kongreso kunvenigis "maksimume ĉirkaŭ 80 delegitojn. "" , la plimulto "tute nekonata en la liberala tendaro." Pli ol "203 delegitoj" mankis. "Kliki formita de kuracistoj Gouchón, Balestra, Holmberg kaj S-ro Gicca" estis decidita "altigi la personecon de Balestra."⁵⁴ Tribuna Liberal kaj La Vanguardia denunciis la manovron.⁵⁵

La framason-liberpensa sfero eksplodis. La liberal-konservativa flugilo kristaliĝis ĉirkaŭ Balestra, al kiu ital-argentina loĝio el La Boca – Li-beri Pensatori – decidis doni honoran membrotitolon (aŭgusto 1909):⁵⁶. Restoj de politika klientismo por la "gvidanto de Barracas al Norte" (Tri-buna Liberal, 1909d : 2)? La liberal-progresema flugilo kristaliĝis kontraŭ Balestra. El Bonaero, la Italia- loĝejo – federaciita ĉe la strato Cangallo 1242 – organizis fluon de interna opozicio⁵⁷ kaj disiĝis de la Argentina Ligo de Liberpenso⁵⁸, tuj sekvata de –almenaŭ– "10 Framasonaj Loĝioj".⁵⁹ El Tucumán, El Progreso. del Norte – ĵurnalo ŝajne vigligita de framasonoj – imitis ĝin.⁶⁰ Francisco Santamarina – hispano, profesoro, prezidento de la liberala komitato de Concepción de Tucumán, membro de la loĝio Estrella de Tucumán n-ro 71 (1892) kaj fondinto en 1904 de la José Bog-giani- loĝejo n-ro 190 (Lappas, 1966: 354), ambaŭ federaciitaj al 1.242 Cangallo Street -

Li avertis, ke la popolo de Tucumán ne akceptos "sub neniuj preteksto" la kunkulpecon de Balestra kun "kolonelo Falcón" kaj "la masakroj de laboristoj".⁶¹

Kaŝitaj detaloj venis al la surfaco. Baldaŭ post la Gran Oriente Argentino de la Blua Rito publike partoprenis en strata manifestacio solidare kun la anarkiisto kaj framasono Francisco Ferrer.⁶²

Antonio R. Zuñiga – grandmajstro de tiu ĉi "argentina rito" inspirita de "la franca rito"⁶³ – deklaris, ke lia framaisma organizo estis la sola "kiu publike protestis" kontraŭ la ekzekuto de Ferrer en Barcelono; Samtempe li eksciis, ke ĉi e la strato Cangallo 1242 "pluraj membroj de la Supera Konsilio de la 33-a grado aplaudis la morton de la glora apostolo de liberalismo."⁶⁴ En 1911 Florencio J. Garrigós rememoris, ke la deputitoj Gou-chón kaj Balestra "multfoje voĉdonis en la Kongreso por subvencioj [por] religiaj parokanaroj."⁶⁵ Ekde 1909, Tribuna Liberal denuncis ke Emilio Gouchón devus "esti apartigita de la National League of Free Thought (Nacia Ligo de Libera Penso) kaj rezigni de la pozicio de Grand Majstro de Argentina Framasonismo. ." por konservi kaŝitajn ligojn kun la argentina eklezia hierarkio.⁶⁶

En 1910, la framasona kaj liberpenza gazetararo estis maltrankviligita ĉi e kion ĝi perceptis kiel la komencoj de katolika rekonkero. Tamen la "liberalaj fortoj" estis disigitaj, "disigitaj tra la lando"⁶⁷ kaj parte malproksimaj de la sindikata movado.

KONKLUDO

Por unuigi kontraŭklerikan fronton, la Argentina Ligo de Libera Penso estis establita sur socia kaj teritoria bazo plejparte disponigita fare de la loĝioj bazitaj sur eŭro-amerika framasondinamiko. Spektantaroj de malsamaj kondiĉoj kaj opinioj konverĝis ene de ĝi. Kunigitaj ĉi irkaŭ minimuma antiklerikala kaj laika programo, tiuj grupoj serĉis ekvilibron de kompromiso ĉi irkaŭ maksimuma programo. Tiu ĉi procezo estis malproksima de paca: ĝi estis severa politika kaj kultura lukto. En Argentino, nur la maldekstra flanko de liberpenso estis "laika, demokrata kaj socia" (Buisson, 1904), sed ĝi tendencis superregi la dekstran flankon.

Tiu ĉi procezo estis interrompita en 1909-1910, kiam la konservativa kaj ksenofoba reago de parto de la argentinaj liberalaj elitoj tradukiĝis al kontraŭlaborista perforto kaj proksimiĝoj kun certaj katolikaj rondoj. En tiu ĉi kriza kunteksto kristaliĝis profundaj fendoj en la antiklerikala fronto, dividitaj – kiel framasonismo – inter liberal-konservativa alo kaj liberal-progresema alo. En 1910, kiel rezulto de tiuj eventoj, la "liberalaj fortoj" estis dividitaj, "disvastigitaj tra la lando"⁶⁸ dum, laŭ Tribuna Liberal, klerikala ofensivo formiĝis.

Sen dubo, tiu ĉi epizodo – ĝis nun nekonata en la universitataj kaj batalemaj historiografioj disponeblaj pri framasonismo kaj kontraŭklerikalismo – markis antaŭon kaj postenon. En estontaj esploroj, estos necese ne nur analizi ĝiajn postajn sekvojn sed ankaŭ kompletigi ĉi tiun rekonstruon surbaze de katolikaj fontoj. Ja, ĉi tiu ĝi ne proponas deirpunkton por kompreni la evoluon de la argentina socio dum la 20-a jarcento, intersekcante kulturan, politikan kaj religian dimensiojn?

GRADOJ

1 *Lapensae Libre*, Parizo, citita de Gicca, 1910: 176.

2 Vizaĝoj kaj Maskoj, 1909d.

3 N. Botana ne rilatas al la intensa framasona agado de Agustín Álvarez.

4 Pri la Blua Rito, vidu (Mayo, 1975, 1988; Mollès, 2012a, ĉ. III, IV).

5 Tion ilustras la kazo de la fratoj Eliseo kaj Zoilo Cantón. Aktivaj framasonoj (Lappas, 1966: 143-4) kaj higienistaj kuracistoj de Tucumán kiuj estis saĝe aktivaj kune kun Julio Argentino Roca kaj poste en disidentoj, estis celkonsciaj defendantoj de tiu doganprotektismo (Hora, 2006: 22). Pri la ekstrema libera komerco de Barroetaveña, vidu ankaŭ (Lenis, 2011: 8-9).

6 Ankaŭ la Internacia Socialisma Kongreso de 1907 (Stutgarto) disvolvis tiujn poziciojn. Tiuj pozicioj estis minoritato en la gvidado de la Argentina Socialista Partio, dominita de eŭrocentrismo, kun kiu ĝi rompintis en 1913. Vidu (Galasso, 2012: 40; Tarcus, 2007: 666-671).

7 Ĉeffontoj por 1904: Barrenechea, 1905: 85, 102-3; Álvarez kaj aliaj, 1905; Argentina Ligo de Libera Penso, 1910a: 96, Fontoj por la kongreso de 1905: Secrétariat du Congrès de Paris, 1906; Ugarte, 1906.

8 Argentina Ligo de Libera Penso kaj Fédération Internationale de la Libre Pensée, 1910: 100; Gicca, 1910: 74.

9 Pri la masonista kariero de Giuseppe Garibaldi: (Mollès, 2011).

10 Ĝi tiu klare estis heredanto. Lia avo - soldato - prezidis la Bonaeran parlamenton. Lia patro - advokato, deputito, senatano, provinca ministro kaj profesoro ĉe la Universitato de Bonaero - prezidis la fondon de unu el la unuaj argentinaj burĝaj loĝioj (Unión del Plata, 1858). En 1864, li aliĝis al la Supera Konsilio de la Argentina Respubliko dum ceremonio travivita fare de Bartolomé Mitre, tiam prezidanto de la Respubliko. En 1882, la patro sponsoris la filon por ligi la Instrubarakon. Ankaŭ advokato, la filo estis sinsekve vicsekretario de la Ministerio de la Interno, Ministro de Financo, Nacia Deputito kaj Ministro de Justeco kaj Publika Instruado. En 1906, li antaŭenigis la kreadon de la Nacia Universitato de la Marbordo (Santa Fe). (Lappas, 1966: 315).

11 Li estis, ekde 1890, trifoje deputito de la Nacio (por Mendoza kaj por la federacia Ĉefurbo), dufoje senatano de la Nacio, prezidanto de la elitisma Jockey Club, direktoro de la Córdoba Centra Fervojo, prezidanto de la Frigorífico La Blanca, direktoro de la Banco Hipotecario Nacional, direktoro de la Banco Provincia de Bonaero, prezidanto de la Ĉambro de Deputitoj (1901), provizora prezidanto de la Senato (1906-1907) kaj provizora prezidanto de la Respubliko (1907). (Lappas, 1966: 397-8)

12 Iniciate en 1899 de la generalo Las Heras-loĝejo, kiun li prezidis dum kvin sinsekvaj jaroj, li estus ludinta – laŭ datumoj, kiuj restas konfirmendaj –

“gravaj pozicioj en la Granda Argentina Oriento de la Blua Rito” (Lappas, 1966: 397-8).

13 Marcelino Ugarte Lavalle (1855-1929), guberniestro de la provinco Bonaero en 1902 kaj poste en 1914, estis karakterizita kiel “klara, cinika kaj senskrupula konservativa gvidanto, kiu kolektis en sia pugno disajn fragmentojn de la malnova aŭtonomio kaj provis etendi ĝian influon ekster Bonaero” (Ramos, 2006b: 87). Mallonga recenzo de lia framasonbiografio en (Lappas, 1966: 382).

¹⁴ Gicca, 1910: 268, vidu ankaŭ Tribuna Liberal, 1909g: 2.

— Gicca, 1910: 109.

¹⁶ Gicca, 1910: 119, Las Dominicales, 1906c: 1.

¹⁷ Gicca, 1910: 113-4.

18 Las Dominicales, 1906a: 1.

¹⁹ Gicca, 1910: 134.

20 Antonio Plá (1866-1912) naskiĝis kaj studis librotendon en Hispanio. Instalita en Rosario, li batalis, publikigis kaj studis ekonomiajn kaj sociajn aferojn, fondante, ekzemple, la revuon Nuevas Brisas. Iniciatita en 1902 de la Sindikata loĝio n-ro 17 de Rozario, li fondis la Labour-loĝejon n-ro 211 en 1904. Li estis poste unu el la vigligistoj de la Memfisa Rito en Rosario kaj prezidis la lokan liberpensan komitaton ĝis sia morto (Lappas, 1966: 317).

— Gicca, 1910: 131-4.

22 Tiu ĉi i movado estis la temo de raporto por la 1-a de majo 1909 en Caras y Caretas, 1909b.

²³ Gicca, 1910: 131-4.

²⁴ Gicca, 1910: 136.

25 Dokumento reproduktita en Oddone, 1949: 109. Ĝis 1958, ĝi estis uzata ĉefe kontraŭ eksterlandaj uniistoj, anarkiistoj, socialistoj aŭ respublikanoj kaj, malpligrade, kontraŭ prostituistoj kaj spionoj.

²⁶ Marotta, 1975: 220-34.

27 Vidu ankaŭ (Argentina Ligo de Libera Penso kaj Fédération Internationale de la LibrePiensae, 1910: 114, ktp.).

28 Pri ĉi i tiu loĝio, vidu (Gicca, 1910: 306).

²⁹ Gicca, 1910: 136.

³⁰ Gicca, 1910: 265.

³¹ Gicca, 1910: 109.

³² Gicca, 1910: 166-7. Liaj argumentoj ekfunkciigis konflikton en kiu li intervenis.

rumo – de ambaŭ flankoj – pluraj masonistoj. La voĉo dono (1908) tamen ratifis per granda plimulto la originan decidproponon de 1906, por la totala nuligo de tiu leĝo.

³³ Artikolo, 1908). Emilio Civit, proksima al prezidento Roca, estis "decidita industriulo", kiu kontribuis al la kreado de la Industria Klubo (Galasso, 1971: 24).

34 Vizaĝoj kaj Maskoj, 1909e.

35 Citita en Iñigo Carrera, 2010: 4.

36 Vizaĝoj kaj Maskoj, 1909f.

37 Liberala Tribuno, 1910d: 1.

38 Liberala Tribuno, 1909j: 3.

³⁹ (Liberala ribuna, 1909k: 1.

40 Liberala Tribuno, 1910e: 2). Falcón, post pripensi "la masakron de la 1-a de majo kiel agnoskite de la sama juĝisto kiu efektivigis la procezon kaj kiu, pro sia pozicio, apartenas al la sama socia klaso de la mortinto", estis "mortinta en sia leĝo" de "malamo". . " al la laborista klaso."

41 Liberal Tribune, 1909f: 1-2)

42 La Vanguardia, cit. en Liberal Tribune, 1909f: 1-2)

43 Liberala Tribuno, 1909i: 3.

44 Liberala Tribuno, 1910d: 1.

45 Du liberpensuloj kaj masonistoj el Junín kunhavis la familian nomon De Marchi: (Gicca, 1910: 63, 230).

46 Liberal Tribune, 1909f: 1-2; Gicca, 1910: 148.

⁴⁷ Gicca, 1910: 148-9.

⁴⁸ Gicca, 1910: 151.

49 La Nación, Bonaero, 4/7/1909, cit. en Gicca, 1910: 152-3.

50 La fontoj ne klare establas la verŝajnan framasonan aniĝon de d-ro Ma-gliione, kiu estis unu el la gvidantoj de la Liberala Partio (Liberala Partio kaj aliaj, 1906). (Lappas, 1966:69) citas du aliajn Magliones.

⁵¹ Gicca, 1910: 144-175.

52 Liberal Tribune, 1909f: 1-2.

53 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

54 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

55 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

56 Liberala Tribuno, 1909c: 3.

57 Liberala Tribuno, 1909a: 4.

58 Liberala Tribuno, 1909a: 4.

59 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

60 La ekskluditaj delegitoj estis, interalie, Honorio Pineau Aparicio, Manresa Herre-ro, Ricardo Vergara, AM Farias, Julio Rodríguez Torres kaj aliaj. (Liberala Tribuno, 1909e: 3). Pri El Progreso del Norte: "la konduto de liberpensulo ne kongruis, en la unua semajno de la pasinta majo, kun la principoj traktataj de la Institucio" (tio estas, de la framasonismo?) (Liberal Tribune, 1909e: 3)

61 Liberala Tribuno, 1909b:4. "La laboristaj homoj de Bonaero, kiel la laboristaj homoj de iu ajn alia lando, pro la sola merito de sia malfeliĉa kondiĉo devas esti sanktaj kaj estimindaj."

62 Vizaĝoj kaj Maskoj, 1909a.

63 Liberala Tribuno, 1910b: 2.

64 Caras y Caretas, 1909a: 2.

65 Liberala Tribuno, 1911: 2.

66 Liberala Tribuno, 1909h: 3.

67 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

68 Liberala Tribuno, 1909f: 1-2.

BIBLIOGRAFIO KAJ FONTOJ

ABAD DE SANTILLÁN, Diego (1971): La FORA: ideologio kaj trajektorio (1933), Bonaero, Projekcio.

ÁLVAREZ, Agustín (1910): "La diablo en Ameriko", Biografia Albumo de la Liberpensuloj de la Argentina Respubliko, ed. Francisco Gicca, Bonaero, El Progreso, 25-38.

ÁLVAREZ, Agustín (1905): "Delegitoj de la G.ĭ . Oriento en la kongresoj de liberpenso, Demonstrado de dankemo", Oficiala Bulteno de la Supera Konsilio & Grande Oriento de la Argentina Respubliko, 48 (14), 24.12.1905. (AGLA)

Neidentigita gazetara artikolo (1908): "Córdoba: la Kongreso de Libera Penso. Rezolucioj adoptitaj. Liberala Partio kaj reformo de la Konstitucio", Córdoba, 20/11/1908 (AGOFRA, Mendoza).

BARRENECHEA, Pablo (1905): "Mesaĝo de la plenuma povo inaŭguranta la kunsidojn de la Granda Logia, Asembleo de la 24-a de junio 1905 e.:v.:", Oficiala Bulteno de la Supera Konsilio & Granda Oriento de la Respubliko Argentino, 47 (12), 24/06/1905. (AGLA)

BARROETAVEÑA, Francisko (1910a): "Masonismo: pasinteco kaj nuntempo", Tribuna Liberal, 25, 15/01/1910.

Travesía, N° 14-15, 2012-2013, ISSN 0329-9449 - pp. 249-276

BARROETAVEÑA, Francisko (1910b): "América", Biografia Albumo de la Liberpensuloj de la Argentina Respubliko, ed. Francisco Gicca, 199.

BARROETAVEÑA, Francisko (1902): "Al ĉiuj masonistoj kaj libercivitanoj: La klerikalaj turdoj", La Nota, Bonaero, 2.9.1902 (AGOFRA, Mendoza).

BASTIAN, Jean-Pierre (1995): "Églises et démocratie en Amérique latine: une relation équivoque", Autres Temps. Cahiers d'éthique sociale et politique, 45 (1).

BERTONI, Lilia Ana (2009): "Konfesa ŝtato aŭ laika ŝtato? La disputo inter liberpensuloj kaj katolikoj en la komenco de la 19-a ĝis la 20-a jarcento", en BERTONI, LA kaj DE PRIVITELLIO, L. (eds.), Konfliktoj en demokratio. Argentina politika vivo inter du jarcentoj, Bonaero, Siglo XXI, 45-70.

BIANCHI, Susana (2004): Historio de religioj en Argentino, Bonaero, Sud-usonano.

BOTANA, Natalio R. (2000): "Penso kaj politikaj projektoj, 1880-1910", en Nova historio de la argentina nacio, Volumo IV, "La agordo de la sendependa Respubliko (1810-1914)", Bonaero, Nacia Akademio de Historio - Planeta, 47-77.

BUISSON, Ferdinand kaj FÉDÉRATION INTERNATIONALE DE LA LIBRE PENSÉE (1904): "Deklaro de principoj prezentita de BUISSON, MF kaj unuanime voĉ donita en la Kongreso de Romo, la 22/09/1904", Las Dominicales, Madrido, 14/10/1904.

VIZAĜOJ KAJ KARETAS, Semajna festo, literatura, arta kaj novaĵ o, Bonaero.

VIZAĜOJ KAJ KARETAS (1909a): "La eventoj de Barcelono: la dimanĉa manifestacio", XII (573), 25/09/1909.

VIZAĜOJ KAJ CARETAS (1909b): "Tucumán: la manifestacio de la 1-a de majo", XII (555), 22/5/1909.

VIZAĜOJ KAJ KARETAS (1909c): "Nuntempaj karikaturaj: D-ro Agustín Álvarez, vicprezidanto de la Universitato de La Plata", XII (553-554), 15/5/1909.

VIZAĜOJ KAJ KARETAS (1909d): "El Dr. Agustín Álvarez", XII (553-554), 15/5/1909.

VIZAĜOJ KAJ MASKOJ (1909e): "La sanga kolizio de la 1-a de majo", XII (553-554), 15.5.1909.

VIZAĜOJ KAJ MASKOJ (1909f): "1-a de majo: la socialisma manifestacio", XII (553-554), 15.5.1909.

CRUZ ESQUIVEL, Juan (2011): Eklezio, Ŝtato kaj Politiko en Brazilo kaj Argentino, San-Paŭlo, Editora Santuario.

CRUZ ESQUIVEL, Juan (2010): "Pri enmiksiĝo kaj aŭtonomioj: La Interkonsentoj inter la Ŝtato kaj la Sankta Seĝo en Argentino", Revuo Sekularismo kaj Liberecoj. Juraj skribaĵ oj, I (10) (Universitato Komplutensa de Madrido).

FERNÁNDEZ CABRELLI, Alfonso (1988): "Manuel Ugarte, apostolo de latinamerika unueco", De Bolívar al Sandino: viroj de framasonismo en integriga predikado, Montevideo, América Una, 169-197.

- FRIGERIO, Alejandro (red.) (1993): *Sociaj Sciencoj kaj Religio en la Suda Konuso*, Bonaero, Editorial Centro de Latin-Ameriko.
- GALASSO, Norberto (2012): *Manuel Ugarte kaj la latinamerika unueco*, Bonaero, Colihue.
- GALASSO, Norberto (1971): "Rokismo aŭ mistrismo: la klasbatalo en Argentino je la fino de la jarcento", *Rokismo aŭ mistrismo, Polemio, unua ampleksa argentina historio*, Bagú, Sergio (red.), Bonaero, Centro Redaktoro de Latin-Ameriko, 8-28.
- GARCÍA SEBASTIANI, Marcela (2005): "La Socialista Partio en Peronisma Argentino: opozicio kaj krizo de politika reprezentado (1946-1951)", *La unua peronismo: reen al la komenco*, ed Raanan Rein, Bonaero, Lumière, 1 -36. .
- GICCA, Francisco (red.) (1910): *Biografia Albumo de la Liberpensuloj de la Argentina Respubliko*, en la unua Jarcento de ĝia Sendependeco, Bonaero, El Progreso , Racionalisma gazeto.
- GONZÁLEZ, Joaquín Víctor kaj SARMIENTO, Domingo Faustino (1882): "Diplomo de Masonisto", Bonaero - Córdoba, Supera Konsilio & Granda Oriento de la Argentina Respubliko - Piedad y Unión Lodge.
- HORA, Roy (2006): "La ekonomia politiko de protektismo en Argentino, 1870-1914", *Helsinki, XIV Internacia Ekonomia Historia Kongreso*, p. 35, [rete] <<http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers2/Hora.pdf>> [alirita la 16.12.2013].
- INGENIEROS, Salvador A. (1896): "In memoriam, Leandro N. Alem, 33e, Iama Grandmajstro de la Ordeno", *Framasona Revuo, Sendependa Organo de Universala Framasonismo*, vol. 3, n-ro 13, junio 5.
- INGENIEROS, Salvador A. (red.) (1898): "Framasonismo en ago, La Monumento al Ga-ribaldi, Kroniko Dokumentita", *Framasonista Revuo, Sendependa Organo de Universala Framasonismo*, Bonaero.
- IÑIGO CARRERA, Nicolás (2011): "La laborista klaso en Argentino, hieraŭ kaj hodiaŭ", *Travesía*, 13, Nacia Universitato de Tucumán.
- IÑIGO CARRERA, Nicolás (2010): "La laborista klaso en la maja Centjariĝo", *Juan B. Justo Foundation*, [rete] <http://www.fundacionjuanbjusto.org/2010_05_01_ar-chive.html> [konsulto 09/28. 2013].
- ISCARO, Rubens (1973): *Historio de la sindikata movado*, Bonaero, Fundamentoj.
- JOHANNET, René (1915): *La conversion d'un catholique germanophile, Lettre ouverte de M. Émile Prüm, chef du parti catholique luxembourgeois à M. Mathias Erzberger, député au Reichstag, leader du Centre catholique allemand, Saisie et interdite en Allemagne*, Paris, Bibliothèque des ouvrages documentaires.
- LAPPAS, Alcibiades (1966): *Framasonismo argentina tra siaj viroj*, Bona Aires.
- LAS DOMINICALES**, Liberpensula gazeto, Organo de la Internacia Federacio de Liberpensuloj en Hispanio, Portugalio kaj Ibera Ameriko, Madrido.

Travesía, N° 14-15, 2012-2013, ISSN 0329-9449 - pp. 249-276

LAS DOMINICALES (1906a), "La Internacia Liberpensula Kongreso de Bonaero",
Madrido, 1906/12/14.

LAS DOMINICALES (1906b), "Internacia Kongreso de Libera Penso", Madrido,
2.11.1906.

LAS DOMINICALES (1906c): "La Kongreso de la Libera Penso, Kroniko de la Progreso", Madrido,
10/8/1906.

LAS DOMINICALES (1906d): "Kongreso de liberpensuloj en Argentino (per kablo)", Madrido,
10/5/1906.

LAS DOMINICALES (1904): "Kongreso de Libera Penso de Romo, 20, 21 kaj 22 de septembro
1904", Madrido, 8.1.1904.

LENIS, María (2011): "La Argentina Sukero-Centro fronte al la unua sukerkrizo de troproduktado:
Streĉ itecoj kaj konfliktoj, 1895-1897", Journal of American and Argentina History, Universidad de
Cuyo (Mendoza, Argentino), vol. 46, n-ro 2.

LÉVÊQUE, Pierre (1975): "Liberpenso kaj socialismo (1889-1939) Quelques points de repère", en
BÉDARIDA, F.; MAÏ TRON, J. kaj RÉMOND, R. (eds.), Christianisme et monde ouvrier, Cahier du
mouvement social, Parizo, Éditions ouvrières, 117-155.

ARGENTINA LIGO DE LIBERA PENSO (1910a): "1904: La LP en la Argentina Respubliko (Prepara
Kongreso)", Biografia Albumo de la Liberpensuloj de la Argentina Respubliko, 78-96.

ARGENTINA LIGO DE LIBERA PENSO (1910b): "Deklaro de principoj adoptitaj en la dua nacia
kongreso de Córdoba (1908)", Biografia Albumo de la Liberpensuloj de la Argentina
Respubliko, 265-269.

ARGENTINA LIGO DE LIBERA PENSO KAJ FÉDÉRATION INTERNATIONALE DE LA LIBRE PENSÉE

(1910): "1906: Universala Kongreso de la LP en Bonaero", Biografia Albumo de la Liberpensuloj de
la Argentina Respubliko, 96-121.

LOBATO, Mirta Zaida (2000): "Laboristoj en la epoko de "progreso", en LOBATO, Mirta Zaida (red.),
Nueva historia argentina, TV, "Progreso, modernigo kaj iliaj limoj: 1880-1916", Bonaero,
Sudamerika, 465-505.

LÖWY, Michael (2003): O Marxismo na América latina, Antologio de 1909 jaroj hodiaŭ (1980), San-Paŭlo,
Editora Fundação Perseu Abramo.

DE LUCÍA, Daniel Omar (2004): "Nek rentista kapitalismo nek socialismo, La Georgistaj liberaluloj", en
BIAGINI, HE kaj ROIG, AA (eds.), Alternativa penso en 20-a jarcento Argentino, T. I. "Identeco,
utopio, integriĝo (1900-1930)", Bonaero, Biblos, 81-93.

DE LUCÍA, Daniel Omar (2003): "Eklezio, Ŝtato kaj sekularigo en Argentino (1800-
1890)", El Catoblepas, Kritika Recenzo de la Nuntempo, 16, 06.2003.

LUNA, Felix (red.) (1999): Alicia Moreau de Justo, Bonaero, Planeta.

MALLIMACI, Fortunato (2001): "Catholicisme et libéralisme: les étapes de l'affrontement pour la
définition de la modernité religieuse en Amérique latine", en BASTIAN, Jean-Pierre (red.) La
modernité religieuse en perspective comparée: Europe latine - Amé-

rique latine, Clamecy, Karthala, 19-44.

MALLIMACI, Fortunato H. (red.) (2008a): Moderneco, religio kaj memoro, Bonaero, Colihue - Centro Franco Argentino de Altos Estudios.

MALLIMACI, Fortunato H. (red.) (2008b): Religio kaj politiko: Komparaj perspektivoj de Latin-Ameriko kaj Eŭropo, Bonaero, Biblos - EuropeAID - Universitato de Bonaero.

MAROTTA, Sebastián (1975): La sindikata movado argentina. 1: Ĝia genezo kaj evoluo 1857-1914 (1960), Bonaero, Libera.

MAYO, Karlo (1988): Framasonismo en krizo (1902-1922), Konfliktoj kaj Procezoj de Nuntempa Historio, n-ro 5, Bonaero, CEAL.

MAYO, Carlos (1975): "Aspektoj de kritika periodo en la historio de la argentina framasonismo (1902-1906)", Esploroj kaj Eseoj, n-ro 18, UBA.

MCGEE DEUTSCH, Sandra (1986): Kontraŭrevolucio en Argentino, 1900-1932, La Argentina Patriotic League, Universitato de Nebraska Press.

MOLLÈS, Dévrig (2012a) en His-toire contemporaine, Université de Strasbourg, 2012 (http://www.institutdesameri-ques.fr/transamericaines_details.jsp?id=13756¬ice_num=1).

MOLLÈS, Dévrig (red.) (2012b): Nova historio de atlantikaj Framasonaj retoj, vol.

1: Framasonismo inter Eŭropo kaj Ameriko: 200 jaroj da framasonaj rilatoj inter Argentino kaj Francio, Procedoj de la unua eŭro-argentina seminario pri la historio de atlantikaj framasonaj retoj, (Antaŭparolo de Aldo Herlaut (kultura konsilisto de la franca ambasado en Argentino) , Prologo de Ángel Jorge Clavero (prezidanto de la Argentina Granda Loĝio), La Plata, EDULP.

MOLLÈS, Dévrig (2012c): "Transatlantikaj kulturaj translokigoj kaj luktoj: Feminismo, liberpensado kaj Framasonaj retoj inter Eŭropo kaj Latin-Ameriko (1860-1910)", Ĵurnalo de Historiaj Studoj de Framasonismo en Latin-Ameriko & Karibio, 4 (2) , 90-112 [rete] <http://rehmlac.com/recursos/utills/adjunto.php?file=rehmlac.vol4.n2-dmolles.pdf&vol=4&num=2>.

MOLLÈS, Dévrig (2011): "Ekzilo, elmigrintoj kaj modernigantoj: la eŭro-argentina framasona fandujo (Eŭropo- Rio de la Plata, 1840-1880)", Hispana Framasonismo: represo kaj ekziloj, Aktoj de la XI Internacia Simpozio de Historio de Hispana Framasonismo, red. José Antonio Ferrer Benimeli, Zaragozo, Universitato de Zaragoza - Registaro de Aragono, vol. 1, 47-70.

ODDONE, Jacinto (1949): Argentina proleta sindikatismo: ĝia origino, ĝia evoluo, ĝiaj eraroj, ĝia malkresko kiel libera demokratia movado, Bonaero, La Van-guardia.

PALACIOS, Alfredo Lorenzo kaj INGENIEROS, Salvador A. (1904): "D-ro Alfredo L. Palacios", Framasona Revuo, Sendependa Organo de Universala Framasonismo, vol. 11, januaro.

PALACIOS, Alfredo Lorenzo kaj JUSTO, Juan B. (1903): "Masonika cirkulero apoge al la

Travesía, N° 14-15, 2012-2013, ISSN 0329-9449 - pp. 249-276

kandidatiĝo de doktoroj Juan B. Justo kaj Alfredo L. Palacios", Bonaero, Framasona Komitato.

PALACIOS, Alfredo Lorenzo kaj Logia Justicia n°171 (1906): "Letero al la Supera Konsilio & Granda Oriento de la Argentina Respubliko (Cangallo 1242, Bonaero)", Bonaero, 07.1906.

LIBERALA PARTO (1906): "Manifesto", Bonaero.

RAMOS, Jorge Abelardo (2006a): De la patricio al la oligarkio (1862-1904), Revolucio kaj kontraŭevolucio en Argentino, n-ro 2 (1957), Bonaero, Senato de la Nacio.

RAMOS, Jorge Abelardo (2006b): La Bella Época (1904-1922), Revolucio kaj kontraŭevolucio en Argentino, n-ro 3 (1957), Bonaero, Senato de la Nacio.

RÉMOND, René (1983): "Antiklerikalismo: Kelkaj Reflections by Way of Introduction", European Studies Review, vol. 13.

RÉMOND, René (1976): L'anticléricisme en France de 1815 à nos jours, Parizo, Fayard.

ROTTJER, Aníbal A. (1973): Framasonismo en Argentino kaj en la mondo (Historio de la Fratoj Tres Puntos), Origino, ekspansio, organizo, prozelitismo, objekto, ago, historio kaj kondamno de Framasonismo (1957), Bonaero, Nova Ordo.

SECRETARIAT DU CONGRÈS DE PARIS (1906): Kongreso de Parizo. 3, 4, 5, 6, 7 septembro 1905 ĉe la Palaco du Trocadero. Compte-rendu, Parizo, Secrétariat du Congrès de Paris.

DI STEFANO, Roberto (2011): "Por historio de sekularigo kaj sekularismo en la Argentino", Quinto sol, 15 (1), Bonaero, 06/2011.

DI STEFANO, Roberto (2010): Nigra ŝafo: Historio de argentinaj antiklerikaloj, Bonaero, Sudameriko.

DI STEFANO, Roberto (2008): "Antiklerikalismo kaj sekularigo en Argentino", Bulteno de la Biblioteko de la Nacia Kongreso, 124, Bonaero.

Di Stefano, Roberto kaj ZANATTA, Loris (2009): Historio de la Argentina Eklezio, De la Konkero ĝis la fino de la 20-a jarcento (2000), Bonaero, Sudameriko.

TARCUS, Horacio (red.) (2007): Biografia vortaro de la argentina maldekstro, De la anarkiistoj al la "nova maldekstro" (1870-1976), Bonaero, Emecé.

LIBERALA TRIBUNE, Liberpensula gazeto, Semajna propagando liberala kaj soci-logika. Libereco, Egaleco, Frateco - Scienco, Justeco, Laboro, Bonaero

LIBERALA TRIBUNE (1911): "Liberalismo kaj libera penso, de Florencio J. Garrigós", 66, 2/10/1911.

LIBERALA TRIBUNO (1910a): "La por-Ferrer-abono kaj la Nacia Ligo de Liberpensuloj", 35, 4.4.1910.

LIBERALA TRIBUNO (1910b): "Vizito al H.: Zuñiga", 34, 26/03/1910.

LIBERALA TRIBUNO (1910c): "Nova Homaro", 31, 5.3.1910.

LIBERALA TRIBUNE (1910d): "Dum la Sieĝoŝtato. D-ro Balestra, gvidanta grupon de eminentaj brutuloj, atakas presilojn kaj detruas bibliotekojn. Polica kunkulpeco", 28, 5.2.1910.

LIBERALA TRIBUNO (1910e): "Falcón", 25, 15.1.1910.

LIBERALA TRIBUNO (1909a): "Disigo de centroj", 15, 4.9.1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909b): "Elokventa noto", 13, 9/4/1909.

LIBERALA TRIBUNE (1909c): "Liberi Pensatori", 13, 7.8.1909.

LIBERALA TRIBUNE (1909d): "Eĵoj de la 2-a Tutlanda Kongreso de Libera Penso, Pri kroniko, de Honorio Pineau Aparicio", 13, 7.8.1909.

LIBERALA TRIBUNE (1909e): "2-a Nacia Kongreso de Liberpensoj, Provoj de la liberala gazetaro", 12, 31/7/1909.

LIBERALA TRIBUNE (1909f): "2-a Nacia Kongreso de Liberpensoj, sen stango kaj post fermitaj pordoj. Insolenta sinteno de la prezidanteco. Protesto de pluraj delegitoj. Provoj de la liberala gazetaro", 11, 7/22/1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909g): "La programo Liberal Tribune", 7, 12.6.1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909h): "J'acusse" [sic], 10, 10.6.1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909i): "Maljusta Propagando", 5, 29/5/1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909j): "H.: Carmelo di Giorgio", 2, 8.5.1909.

LIBERALA TRIBUNE (1909k): "Ruĝa Majo", 2, 8.5.1909.

LIBERALA TRIBUNO (1909l): "Kontraŭ la Loĝleĝo, la Aŭg.. kaj Resp.. Labora Loĝejo de la Ant.. prim.. Rit.. orienti.. de Memfiso kaj Mizraĵ m ĝis la framasonoj de Argentino", 1, 1.5.1909.

UGARTE, Manuel Baldomero (2010): La Estonteco de Latin-Ameriko (1910), Bonaero, Asocio Manuel Ugarte.

UGARTE, Manuel Baldomero (1906): "Mi citas Manuel Ugarte, délégué de la République Argentine, prend la parole", Congrès de Paris. 3, 4, 5, 6, 7 septembro 1905 ĉe la Palaco du Trocadero. Compte-rendu, Parizo, Secrétariat du Congrès de Paris, 92-93.